

PK-2
P-881-A.
469685

V.N. Karazin Kharkiv National University

01383607

4

12. I
1107

PR-2
P-881

469685

Продлено
1975 1978

1934

P- 881-g.

РУСАЛКА

~~1849~~
28

ДН ЪСТРОВАЯ.

1864
787

33946

~~12. I.~~
V48
1107

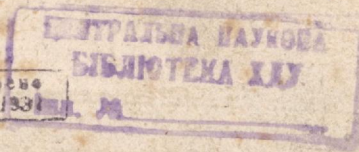
Ruthenische Volkslieder.

У БУДИМЪ

Письмом Корол. Всеучилища Пештанского.

1837.

XV, 133, [2] a

Ne z mutného oka, z ruky pilné naděje
kwitne. —

Kollar.

ПЕРЕД СЛІВЄ.

Судило нам ся послѣдним бути. Бо-
коли другі Славяне вершка ся доха-
плюють, и естли не ўже то небавком
побратають-ся с поўним, ясным сонцем;
нам на долинѣ в густій стденній мрацѣ
гибѣти. Мали и ми наших пѣвцѣв и
наших учителів, али найшли тучи и
бури, тамті занѣмѣли, а народови и
словесности на доўго ся здрѣмало; од-
накож язык и хороша душа руска бу-
ла серед Славляничины, як чиста слеза
дѣвоча в долони серафима. —

Зволила добра доля появи-ти-ся и
у нас зберкам народних наших пѣсень,
и иншим хорошим и цѣловажним

дѣлам *); є то нам як заранє по доў-
гих тмавих ночох, як радість на лицѣ
нешасного, коли лутша надѣя перем-
чит скрізь серце єго; сут то здорові
поўно-сильні рістки, о которых нам
цѣлою душею дбати, огрѣвати, пле-
кати и зрощати док під крилом часу
и добрих владнувателѣв хорошою и
крѣпкою засіяют величею.

Не журися Русалочко з над Днѣ-
стра, що-сь не прибрана, в нарядѣ
який від природи и простодушного и
добросердного народа твогого прийми-
ла-сь, — стаєшъ перед твоїми сестри-
цями. Они добрі, видачатти, приймутъ
и прикрасят. —

*) Енеїда на малороссійкій языкъ переложенная
М. Котляревским; тричи виданая 1798, 1808
и 1809 в С. Петербурѣ.

Князя Цертелева: Опыт собранія старинныхъ
малороссійскихъ пѣсен. С. П. 1819.

Малороссійскія пѣсни, изданныя Михаиломъ
Максимовичем. Москва 1827. тойже издаў:

Украинскія народныя пѣсни Моск. 1834.

Запорожска старина. — Харьков 1833—1834. IV.
части. —

Малороссійскія повѣсти изд. Основяненъкомъ в
Моск. 1834.

Сказати нам дащо о правописи сей книжочки. Хочемо зачинати, проте знати нам конче, яке теперѣшному языкови истинное лице; за-для-того держалисмо-ся правила: „пиши як чуешь, а читай як видишь.“ Из сего огляда приймилисмо сербское *и* (вицу *wydzu*) и волоское *ѣ* (*аѣ, аѣ Erazm. Rotterd., аи, еѣ, еѣ: спѣваѣ, spiwaѣ; душеѣ dušѣ*) а *е* завсѣда в силѣ *је* або *ѣе* употребляем (*мое, моје земле, zemlѣ, за-городе, zahorodѣ, zahorodie.*) —

Поклони-ся Русалко наша низко Всечестному Сподареви Николѣ Верещинскому, що тобе звелѣѣ родитися, и всѣм що ты пристроѣли пѣснями на-

Малороссійскія пословици — Харьков 1833.

Приказки малороссійскія изд. Гребеньком. С. Петерб.

Войцеховича малороссійскій словарь помѣщенный в трудах моск. общества любителей Россійской словесности Ча. III. 1818. — — В извѣстіях рос. Акад. в книжцѣ 7. читаем що Академіеѣ куплений словарь „Малороссійскій поручен от Академіи Господину члену оной Николаю Ивановичу Гиѣдичу, и при нем двум любителям словесности, знающим

родними и Стариною; именно: Трудолюбивому Мирославоу Илькевичоу, — потом Православоу Каукови, Ивану Бѣльнскому, Маркеллу Кульчицкому, Мѣнчакевичу — и иным; — честию най буде и слава, а в руских дѣлах най усерднѣйша подяка! — —

малороссійское нарѣчіе и согласившимся из усердія к общей ползѣ содѣйствовать в сем предпріемлемом трудѣ а именно Господину Капнисту и Князю Цертелеву.“

Пѣют також хорошо руским языком Че. Гуляка Артемовскій, Тома Падурра, — и инии. Про маленько мѣстця лише набилияем о Грамматиках Павловского (Моск. 1818.) Лучкая (Slavo-Ruthena в Будимѣ 1830.) Левѣцкого (в Перемишлях 1834) — одѣлах (Wacława z Oleska Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego (у Львовѣ 1833) и Лозѣвского: Ruskoje wesile (в Перемишлях 1835.) —

ПѢСНѢ НАРОДНІ.

Pjsně národnj gsau negpewněgsj základ osvěty,
žiwel wzdělanosti, podpora národnosti, štit
a ozdoba řeči.

«Kollár w ohlašenj Zpiewanek.

ПЕРЕДГОВОР.

К народним руским пѣсням.

Нарід Руский оден з головних поколѣнь Славянських, в серединѣ меж ними, розкладає-ся по хлѣбородних окрестностях з ноза гір Бескидских за Д о н. Він найширше задержеу у своїх поведѣнках, пѣснях, обрядах, казках, прислівйох все, що єму передвѣцькі дѣди спадком лишили; а коли другі племена Славян тяглими загонами лютих чужоплеменників печалені бували, и чясто питотпа власть рѣками криви теряних чяд пересякала, коли на послѣдок схилили вязи під окови зелѣзні и лишили-ся самостоянства, Р у с ь заступлена була Вескидами, що ся на низу ланцями

повязали, и огорнена густими и великими рѣками, що як сестрицѣ почѣпляли-ся за руки. —

Гѣри як велити, рѣки як сянн *), Слав-
лянищина вколо Бѣлим-богом стерегли сѣдий
передвѣк, злучали Русинів и серед нападів
вражих були засѣком народа, не-чѣм ѣх
так чясто в пѣсньох поминают и величают. —
Святая Русь була селом райских птиць и
дивів; ясні небеса одѣвали ю чистою опан-
чею, мѣр віддихаѣ любовію — Рускій на-
рід буѣ великим и величаним, порозумѣѣ
обняѣ природу, чтиѣ и до серця ю пригор-
таѣ, и буѣ мири гаразд и любовь взаѣмна. —
Сюда палежат небиличні и обрядні
пѣснѣ. — Хрест на землю Руску невне-
сено напрасно, и хочѣ мѣсто храмів звели-
ся торонкіѣ церкви, священники спѣвали
службу божую бесѣдою власною народа, не
гороѣжилися, не ставилися панами, лише
перед сотнями лѣт, як ще й днеська жили
з мірянами мов отец з дѣтьми, були ѣм
другами, подѣляли смуток и радість під

*) Сян, полоз, смок — draco. — Примѣръ:
Mater verborum, словарь староческій, из
X. столѣтя; издан у Празѣ; — и Rukopis kra-
ledvorský в судѣ Любушинѣм. — Се слово
придержало-сь у нас доси у назвѣ рѣки під
Перемишлем пливучой; бо дуже викрутом
(вужем) иде.

їх низкими стрїхами. Не було, хтоби забераў давнїї поведїнки, и затираў з молоком виссанї чувства; проповѣдачи витеребляючи боганьство, не перли чужої души в нарід. Руский нарід правое свѣтловняў в сердца колокучі, а окрашаючи его поверхное лице влюбленими красотами, не запорчяў его внутрєнної чистоти цїло. —

Свѣт ясный всякими барвами буйно, буйно процвиваў. Доокола різні рукодїла ставали, перемишль зрастаў широко и вступляў на вершок все зарїмно обнявши; бариство великое повязало Руский нарід межи собою и с чужими поколїнями далеко и широко, нечїм и Русь вся напоўнена була имїнями безчислєнными и неперебраними статками. А коли Руський нарід під верховодом Великого Князя в одно тїло ізрїо, гостинцї в ширь и вздоўж покопано, и правду з простих серць и давних поведїнкїв установлено, а Руска земля честь и славу мала. В той час на ловах Бояни пускали по десять соколов на стадо лебебей, а з уст виливали почесну славу витязїв хоробрих и уми поострювали мужеством, а умцї черкали золотими буквами пїснї и чуднїї казки; зо сотних церквїв Києва блищали золотїї хрести по надоблаки, а по майданах воўновали-сь тїми хоробрих молодцїв; Князь сидячи в золо-

тих стільцях велѣли отрубляти походи далекі, а зелѣзніѣ полки носадями орали море руское *) — нечѣм в обрядових пѣснях так много згадок о князях княгинях, о боярах о едамашках, о ковальчиках що золото куять, и о инчих ремѣсничках, которых у великой почести мали. —

Лиш скоро стали сварніѣ князѣ к рамоли ковати и Русь дробила-ся и падала а тѣми торонкіѣ дивих орд набѣгали кровавими путями, и красні царини рускіѣ кіньскими орали копитами, а райскіѣ птицѣ сполошені улетѣли далеко — тай гараздиз ними. —

А коли Татари сѣрими воўками на земли рускій загнѣздили-ся, зійшла на ню недоля. Густіѣ осади трупами устелили, а рѣки кривою ударили. Недосѣченного, невинного міру бѣдні послѣдки, лишивши курища давних городів утѣкали в гори и засѣкали-ся у печерьох, и були в поўній неўгодѣ, без пристановища, принужені з воўками сѣпати-ся о поживу и з бурянів варити страву. — Тут розродивши-ся сступали знова на долину, але сступали по новую недолю, бо були лукавіѣ гіснолюбцѣ, которі приставши до ворогів, чу-

*) Так давѣ звало-ся море чорное. Нестор.

женѣли, а здвигши-ся з ними ковали чѣпи своѣм братам. — Ночами отогували небеса луни горячих сел, а вѣтри заносили зойк стинаного и полоненого міру; а коли зоря розсвѣчала день бѣлий гонили гайдуки міран пиусонних, на лань понужателѣв — із народа побратимого, томили гірш Татар, крѣвавий піт обливаў буйний полон, а глумлених тяглими роботами дротяними нагайками наперано. Тим дѣлом Руси в навалѣ — горести спийш-ся и в журбѣ стаў думати над своєю педолеў ужасноў; но таящораз ся перепойняла, потери учящали-ся, непевність була в имѣньох гірко придбаних, нещоби и у власним житю и стільки любиомѣ родини, жінок, дочок та синів, на которих люті остроємі нападали яструби. —

— Так много ужесноѣ недолѣ відси — на протѣв буйні привиди руской души, и красна природа, зелені погаря, цвитущіѣ царипи гноєні кістьома дѣв, ниви золотокологі, поўні божого дару — а знова горблячіѣ-ся могили на рідних батьках, та братьох, тямка минулоѣ чести, гаразду, и великості Руси, — конче надѣляли руский нарід, вязали до любоѣ отчини и поперли го в виржитя, поўного дѣланія, и дикой бородьби с падею, и овін стерающий-ся, тягло дерся с крѣвавыми грудьми, та иськаў привернѣня перѣшних щастливших веремєнь. —

Так нарід руский прославляў-ся, гарадуваў, бѣдиў-ся, бороў-ся, розбиваў тугу и надѣяў-ся, — таким конче и гадкам его и пѣсням бути. — —

В думах розцвиває лицарскими дѣлами буйність, звязана з перепоўненим внутрим призраком; они сут найчеснѣйшим образом борючих-ся и загибаючих стратенцѣв. Из Запорожя лицарских дѣл гомін зашибаў-ся високими курганами по всей Руси, а з Бескидів и всяких сторон розбѣгали-ся мстиві молодцѣ за печальную неволю міран. Чистий воздух и красни окресности творили мір гарний и шпаркий, ум одѣвали буйними гадками, насадили в сердца сильнѣ чувства и розцвилѣ призраки, а Русин всьо що видѣў, що терпѣў и що дѣяў виливаў словами, а виливаў з поўноѣ души; — а в яким уклаў-ся состояню в закорѣнках свого викопованя-ся з під намету горести и насилія, так строў и свій голос и своѣ спѣванки, и роздѣлиў їх як зажегнене свѣтло, в різнобарвих цвѣтах горющее; и се здвигло его ще вище. — Мужацькіѣ думи суть по найбільшій части биличними, и воўнюют буйною тай дикою силою. Муж закликаний падею, славою, або справою народа, лишає родину що го любила, виплекала, вилелѣяла солодкими словами, ѣде на кровавий пир, сестри му коня виводят,

єїделце виносят, а родина цїла виводит го слезними очами и журними чадками, благословлячи го, на широкі степи. — Мамка розговорує-ся с конем, випитує-ся птиць, в серце в копують-ся тоски печальніє, чоло роз-орує жаль, а попертого в вир недолї дождї дрібні полочут, густі терни ростїсують, а буйні вїтри осушуют. — Зїйшла блїдая зоря; молодцї на ворон коньох полетїли на чорний шлях, и навязали не одну сотню Татар — и тогди буйна радїсть розлягла-ся пїснею по степах. Або огорненїє тьмами Татар, з ростолоченими чашками в кривї постелили собї перестїльницю... Ворон кїнь вїрненький вбиў-ся по колїна в землю, припаў до ніжочок свого пана, а сизий жиродний орел ослї на лоб, насту-паў на кучерї и випиваў очи. Смерть на побїйцї була у него жениханьом, лише журба родини сумує го, тїшит ю медївними словами, пращає стару неньку, що-ся над ним роспукає. — Гетьман пращає вїско, товаришїв и отечину. —

А коли вечером мїсяць блїдий серед звїзд меркотючих мрїє, дїд сивобородий с кобзою слї при могилї, глянуў по ко-стях, що ся межи травою бїлїють, задумаў и заспїваў сумную думку; або при ватрї обступлений молодцями прославляў досадними словами и сильнїшчим нїж на

могилѣ голосом минуліѣ лѣта и минулих витязѣв. —

Думки (пѣсиѣ жіноцькі) провѣвають буйною гарністю, и зажегненими чувствами, повязаними з журбою и тугою. Дѣвочѣ чувства стелят-ся в них крещачим барвѣнком, крутая рутка узеленіе терновіѣ вѣнцѣ страсти, дивная бородаба з невідмѣним присудом проколює-ся з них. — Обманна Козаків, лихая падь що милого забрала, злиднищо го побили, або смерть що го загорнула, розсерцує дѣвицю, що ся цѣлою душею влюбила, обгортає роспукою, серце зайшлоє крѣвлею ние, сама розбиває-ся о камѣнь, під землю западає, під воду йде. Обманена-ли зрадливим Козаком (ледѣнем, молодцем) заметує го жаркими клятвами, або неўдаючи-ся в тугу и роспуку, надѣє-ся прикликати го назад, скаче в городец, копає зѣля, що під бѣлим каменем росте, чарує молодця, котрий наглум прилѣтає, и стає-ся добродушною посмѣшкою милоѣ, що ся его наворотом радує. —

Козак вѣрний пускає-ся на війну ити, мила відпустивши его, хотячи й нехотячи, лишає-ся з журними гадками, тужна пѣсонька розлягає-ся сумними ярами — лишена виступає на високу могилу смотрити, чей милий не ѣде, висилає сиві соколи, та чорні ворони по вѣсти, котрі або вертают и тѣшат,

469685
 або мѣсто них сивенька зазуля сумно закуе
 погибель милого. Тогди она попала-ся бо-
 гатому лютому нелюбови, або якому прой-
 дисвѣту, тогда з усихаючих грудей тосклі
 викопують-ся вздохи, душа в горованю лѣ-
 тає по за гори и снит в піуявно о милень-
 ким, згадка й туга сумною пѣснею о по-
 гиблим спливає. — Другий дочууши-ся на
 чужинѣ, що мила присилувана вѣнчати-ся
 з инчим, найчастѣйше з богачем, невертає-
 ся у свійню, розбиває тугу степами по за
 Днѣпр, або присѣвши у могили загомонит
 думку о щастю що сплило, а пѣсня,
 що нею молодец тужит по своѣй небозѣ,
 не відличає-ся від думки, що ю мила спѣває
 у тузѣ помилим*). — Любонні пѣснѣ,
 де нема провини туги провѣвають гарною
 любовстію, веселою буйностію, нетямливим
 веселієм, и сут поскочні до танка. —

До жіноцьких пѣсень причѣсля-
 ються всѣ обрядовіѣ. В сих не той смуток
 и горость що в думках. Пѣвцѣ ними за-

*) Межи думками, що розжареними страсть-
 ми промовляють, а думами дѣянѣм и бор-
 бою жегущим, не лѣза загородити межу. Они
 дивним способом халяють и обнимають-ся без
 розлуки (не включаючи тут чисто биличних)
 найчастѣйше розговорують-ся дѣвица з ледѣ-
 нѣм, син з матерею и пр. а каждое своєю
 душею. —

XVIII

бувають зелізне жите і проливають-ся поу ними чувствами. Там видит-ся инчий свѣтъ; на чудних крилах летит гадка в передвѣк, любая слобідна нетямка огортає душу, в них являє-ся Русин истинним Славяном, не любуючим собѣ в борбѣ, лише в тихеньким домашнім гараздѣ. На всякое веремне года суть обряди, суть пѣснѣ: воскреслая весна, настаюче лѣто, обжинки, конець всѣм роботам и инчі, — скликують молодих и старих всього села в по святні мѣстця, нинѣ коло церкви, на оболоню, також у гай; кладут огнѣ; молодцѣ грають своѣм способом, а дѣвицѣ йдут танком и спѣвають пѣснѣ безконечні, бо и танок безконечний. Лиш танок обрядовий, и голос до пѣсенъ обрядових нестроѣт-ся так, як танок и голос коріємний. В буйній радости россипає руса красавиця ясні бинди як дугу по небесах, тає чувствами, що ся мѣсячним мрѣньом в гарній бесѣдливости з еѣ медових проливають усточок; а чим душа воўнюєсь, то й на лици и в танку и во всяким пометѣ тѣла являє-ся; так на примѣр в Гаѣвцѣ: „Ой Данчику Бѣлоданчику“ стояча серед круга подружочків дѣвиця, що проспѣвуют тое дѣе — росчѣсує косу руками, поглацує брови, злегонька підскакує, и вибирає одну з круга на своє мѣстце в середину.

Пѣснѣ обрядові лишилися чеснимъ свѣтимъ вѣномъ дѣдів передхристовихъ; складъ їх не теперѣшний, имена нечувані й незнакомі. В нихъ встрѣчаємъ много загадокъ о богахъ Славянськихъ, о раю, райскихъ птицяхъ, райскимъ деревѣ о гаяхъ — Самі имена: Ладканя, Купайла, Коляда (Колядки зовутъ також громадскими пѣснями) Гагілки, (гаѣвки, веснівки) Русалки (троїцкіѣ пѣснѣ); Шедрівки свѣдчатъ тому. — Пѣснѣ тоті сѣють золотимъ посѣвкомъ счасливѣйшихъ веремѣнь, коли ще сама лише природа промовляла до рускоѣ души, а вѣнъ ю сильно нагорітаѣ у своѣ нѣдра. Тогда духъ вививаѣ-ся підъ небеса, підъ сонце, мѣсяць и зори, и братаѣ-ся з ними, прикликаѣ їхъ на землю, прикрасиѣ ними обряди Лади, и вплѣѣ їхъ до ладканя, — або злинувши бистримъ соколомъ, лѣтаѣ поза грающе-є море, набераѣ золота на крила золотити княгиню, и приносиѣ кудерне деревце, що ся в рай похилило и сильненько зацвило долею будучою; квітка тая сияла у коровайови якъ мѣсяць яснимъ, затиканимъ звѣздами — все тоє являє дома сѣ гараздъ будущий. — У ладканьохъ проколює-ся такожъ туга, лишъ не такого зарубу якъ в думкахъ. Жаль за родиною, за зѣльнич-

ком, за вѣнцем дѣвочим, лякаючи-ся ли-
хого свекра, тулит надѣя счастья маючого
настати за любимим. Из сего огляду пере-
дом идут сиротиньскіѣ пѣснѣ.

Перед сотнями лѣтъ князѣ, княгинѣ,
королѣ, бояри увеличали рускую землю,
паволоки едамашки, шоукові сви-
ти, золотокующчіѣ ковальчики и
инчі ремѣснички, которі народова многочес-
ними були, посвѣдчали о непослѣдній славі
дѣдів наших; — памятник томѣ великий
стоѣт доси, и перестоѣт нас и наші дѣти
у пѣснях обрядових.

(Виймено из ширшой росправи Далибора Ва-
гилевича.)

I. ДУМИ И ДУМКИ.

Co się stało!

Gdzie to naszych dum połowa?

Zaporożskich dziś tak mało!

A miłośna ta lubowa:

O trzech zorzach, trzech krynicach,

Siedmiu wodzach, studziewiczach,

Rzekłbyś: że te dumy z laty

Przenuciwszy błogie chwile,

Przenuciwszy smutne straty

Z ludźmi głuchną gdzieś w mogile!

Bohdan Zaleski.

1.

Ой по́бхаў Романонько

До Сучави на ярмарок,

Там состротиў яго Турок:

Ой Романе, Романоньку,

Чи маеш ти родиноньку? —

Ой маю я родиноньку

Одну сестру Оленоньку, —

Ой Романе, Романочку,

Продай сестру Оленочку,
 За коники вороніѣ,
 Та за сѣдла золотіѣ,
 За вуздела шоуковіѣ
 И за станіѣ золотіѣ —
 Дам ти коня вороного,
 На другого срібла много. —
 Прийшоу Роман до домочку
 Склониу на стіл головочку,
 Тай гадає си думочку:
 Чи продати Оленочку?.....
 Встау, зірвау-ся, пішоу з шумом,
 Тільки вихорь за ним свиснуу,
 Дошч удариу з ясным громом —
 Роман з очий на вѣк згинуу! —
 Сестра бѣдна ся дивує,
 Певна глядит конца тому,
 Серце їй ся крає з жалю,
 Що Романа не ма дома.
 Їде Роман до домоньку,
 Спустиу на діл головоньку —
 Вийшла сестра Оленочка,
 Питає-ся вона его:
 Ой братчику, Романчику,
 Де ти того коня узяу? —
 Миѣ Турчин подаровау,
 Дау ми коня вороного,
 Дау другого злота много —
 Ой сестричко, Оленочко,
 Та свѣтлоньки повимѣтай,

И в покою позакадай! —
 Ой братчику, Романчику,
 Таце завтра не недѣля. —
 Ой сестричко, Оленочко,
 Помий двори мостовіѣ,
 Застель стои кидровіѣ,
 Помий и миски срібніѣ,
 И лижечки золотіѣ! —
 Ой братчику, Романчику,
 Таце завтра не різдво. —
 Ой сестричко, Оленочко,
 И свѣтлоньки повимащай,
 Вікна красно повитирай! —
 Ой братчику, Романчику,
 Таце завтра не великдень. —
 Ой сестричко, Оленочко,
 Русу косу собѣ измий,
 Тай красно собѣ заплети,
 Гостей завтра сподѣвай-ся. —
 Ах, погляне вона в поле —
 Ой братчику, Романчику,
 Що то в поли за димове?
 Чи то вірли крилма бют-ся,
 Чи овчарѣ з турми гонят?
 Так сестричко, Оленочко,
 Вірли крилма землю збили,
 Порохами скопотили. —
 Ой Романе, Романоньку,
 Що то в поли за димове?
 Чи то вірли крилма бют-ся,

Чи овчарѣ з турми гонят?
 Ой сестричко, Оленочко,
 Скажу тобі правду щиро.
 Тото в поли не димове;
 Нѣ то вірли крилма бють-ся
 Нѣ овчарѣ з турми гонят;
 Лиш то Турки и Татари,
 А всѣ твоѣ сут бояри. —
 А Олена, як то вчула
 На слугу вѣрну крикнула;
 Ой кухарко, кухарочко,
 Дай ми ножа остренького,
 До завоя тоненького.
 Тонкий завій укроѣла,
 Ниж у серце си встромила.
 Ой надбѣг брат Романонько,
 Ой сестричко Оленочко,
 Що-ж ти собі зробила!
 На що-ж ти ся тай пробила?
 Вона ему відповіла:
 Лучше тутки погибати,
 Ниж з Турками пробувати.
 Приѣждают Турків много
 До Романа на подвіре:
 Отвори нам Романоньку,
 Їдем до тя у гостину;
 Чи дасиш нам Романоньку,
 Твою сестру Оленоньку? —
 Ой невийшоу Романонько,
 Вийшла тилько кухаронька:

Ой де той ваш Романонько?
 Питают-ся Турки єѣ. —
 Ой поѣхаў Романонько,
 Тай до лѣса по дрѣвонька. —
 А деж тота его сестра,
 Єго сестра Оленочка?
 Днесь завій собѣ кроѣла,
 Ніж у серце си ўстромила. —
 Вбѣгли Турки до свѣтлоньки
 Видят тѣло Оленоньки.
 Взяли Турки Оленочку
 Витягнули на повіре,
 Тай взяли до ней стрѣляти;
 А потім в штуки рубати,
 Що аж калинові луги
 З великоѣ дуже туги,
 Зачали-ся розлѣгати. —

2.

Чому кури не пѣте,
 Чому люде не чуєте? —
 Турки село зрабовали,
 Громадами людий гнали. —
 Ой вийду я на могилу
 Подивлю-ся у долину;
 Їдут Турки з Татарами,
 И людьми ся подѣляют. —
 Припала-ся зятю теща,

Він сам їде на конині,
 Тещу веде по тернині,
 Слїди кровця заливає,
 Чорний ворон залїтає,
 Тоту кровцю їздиває. —
 Ой привітуй до домоньку:
 Вийди, вийди Туркинонько,
 Привітуйем ти кухароньку;
 Привітуйем ти невірлицю,
 Від Галича робітницю. —
 А вона ї тай завела,
 Три роботї загадала:
 Оченьками стадо пасти,
 Рученьками кужіль пряти
 А ногами колисати. —
 Вона дитя колисала
 И дитині приспівала:
 Люлю, люлю Татарчатко!
 А по дочцї та внучатко!
 Бодай стадо виздыхало,
 Бодай кужіль попелїла,
 Бодай дитя скаменїло! —
 Учуї тото вірний слуга:
 Чи ви чули паненонько?
 Як вам кляла кухаронька:
 Бодай стадо виздыхало,
 Бодай кужіль попелїла,
 Бодай дитя скаменїло! —
 Вбїгла хутко Туркинонька,
 Вбїгла боса без пояса,

Та вдарнла по личеньку
 Свою рідну матѣнюнку! —
 Доню моя прелюбезна!
 Не тільки-м тя годовала,
 По личеньку-м тя не била, —
 Мамко-ж моя старенькая,
 Почом жесь мя изпізнала? —
 Як тя баба в купѣль клала,
 На груди ти искра пала,
 И потому-м тя пізнала,
 Мати моя, мида мати!
 Скидай з себе тіѣ лати
 Возьми дорогіѣ шати
 Будеш з нами панувати. —
 Лѣпші моѣ ўбогі лати
 Ниж дорогі твоѣ шати. —
 Мамко-ж моя старенькая,
 Чи будеш тут панувати,
 Чи поїдеш в рідні краї?
 Я волѣю бѣдувати,
 Ниж с тобою панувати. —
 Слуги-ж моѣ тай вірніѣ,
 Пряжѣт конѣ вороніѣ,
 Везѣт мамку в єї краї. —

 3.

Гей по під гай зелененькій
 Ходит Добуш молоденькій,

На поженьку налѣгає,
 Топірцем се підперає —
 Тай на хлопцѣ покликає:
 Ой ви хлопцѣ, ви молодцѣ,
 Та сходѣт-ся разом д купцѣ,
 Бѣгом хлопцѣ, рада бѣгом,
 Западають стежки снѣгом —
 Уставайте всѣ раненько,
 Убирайте-се борзенько,
 У постолі скіреніѣ
 И волоки шоуковіѣ;
 Щоби Кути не минути,
 До Косова повернути. —
 Ходѣт хлопцѣ тай за мною,
 Тай у гору и скалою,
 Бо підемо та до Звінки
 До Стефановоѣ жінки.
 Ой! Добушу, ти пане наш,
 Там пригода буде на нас,
 Бо куда ми лиш бували
 А ми зради невидали. —
 Тепер зрада тай над нами
 Молодими козаками. —
 Но на мене уважайте
 По двѣ кулѣ набивайте.
 Станьте хлопцѣ під ворота,
 А я піду під віконце:
 Чи спиш моє любе серце?
 Чи спиш серце, та чи чуєш,
 Чи Добуша заночуєш?

Чи спиш серце, та чи чуєш,
 Ой чи сама ти ночуєш? —
 Ой я не спю, та все чую,
 Розбійника не зночую —
 Ой я не спю но все чую
 Бо вечереньку готую. —
 Лиш нема Стефана дома
 Ще вечєра не готова
 Буде вона дуже пильна
 И всьм людем буде дивна. —
 Чи се кажеш добувати,
 Чи будеш сама отвирати?
 Не кажу се добувати,
 И не піду отвирати. —
 Пусти суко враз до хати,
 Щоб дверий не виваляти. —
 В мене дверѣ тисовіѣ,
 В мене замки стальовіѣ —
 Не допоможут замки твоѣ,
 Як підложу плечѣ своѣ. —
 Взяў се Добуш добувати,
 Взяли замки відлѣтати —
 Скоро Добуш дверѣ ўхилиў,
 Зараз Стефан в серце стрѣлиў,
 В праве плече, в саме серце,
 Добушови кровце тече. —
 Ой ти гицлю ти Звінчуку,
 То тись мя зѣў через суку;
 Треба було не гуляти.
 Суцѣ правду не казати;

Ой бо в суки тілки вѣри
 Як на бистрѣ водѣ пѣни. —
 Ще ветау Добуш, вийшоу с хати!
 Треба хлопцѣ утѣкати!
 Приближѣт-се брижче д менѣ
 Ой якже теженько менѣ!
 Ти Иване Салагірскій,
 Бери мене по ледѣнськи,
 Возьмѣт мене на топори,
 Занесѣт мнѣ в синѣ гори,
 В синѣ гори занесѣт мнѣ,
 На бѣл камѣнь положѣт мнѣ,
 В чорнѣй горѣ положѣте
 А сами се розійдѣте,
 Срѣбло, золото забирайте,
 А сами се розхаѣайте —
 И топирцѣ занежайте
 И крови не проливайте;
 Людка кровце не водице,
 Проливати не годит-се!
 Ой Добушу, ти пане наш,
 Велика пригода на нас.
 Деж ми будем зимовати?
 Пішли би ми в Угерщину,
 В далекую Україну,
 Но и там зле зробили
 И там ми си пришкодили;
 Бо хотѣли Цара вбити,
 А Царицю з собою взети. —
 Впали Ляхи, всѣх забрали,

Руки назад повезали,
 До коний поприпинали:
 Ой Добушу, ти пане наш,
 Велика пригода на нас!
 Де-ж ми будем зимовати.
 Тото лѣто лѣтовати? —
 Ой в Чернѣвцѣх на риночку,
 В тяжких дибах, в зелѣзочку;
 Там будете ночовати,
 Там будете днѣ дньовати,
 Там будете ночовати,
 Будут птицѣ тѣло рвати. —

4.

В славнім мѣстѣ городѣ там була вдова,
 Вдова Коновчиха красна, молода;
 Мала вона сина одного Бвася,
 Тай той ся син на війну наперає:
 Гей, гей мати-ж моя, рідненькая мати!
 Пусти мене с Козаками погуляти,
 Щоби отцевскую славу не ўтирати!
 Мати го не пускає тай розрачає:
 Ой, си́ну мій си́ну, си́ну Бвасю!
 Чи ти, мій си́ноньку не маєшь де бути?
 Чи ти, мій си́ноньку не маєшь що пити?
 Чи ти, мій си́ноньку не маєшь що їсти? —
 Гей, гей, мати-ж моя, рідненькая мати!
 Таки пі́йду с козаками погуляти,

Щоби отцевську славу не ўтирати! —
 Пійшла мати до церкви Богу ся молити,
 А він зачеў отцевской зброї смотрити,
 Знайшовши зачеў полою видтерати,
 И чи скорїй собї на герц поспїшати. — —
 Дали сусїди мамї до церкви знати,
 Покинула вона тай служби слухати;
 Сама побїгла свого сина доганяти:
 Їй сину, мій сину верни-ся до дому!
 Ой! не верну-ся я моя мила мати,
 Таки пійду с Козаками погуляти,
 Щоби отцевську славу не ўтирати! —
 Мати ся вернула: Бодай же тя сину,
 Бодай тя сину, три недолї спїткало:
 Одна недоля, щоб тя пани не любили,
 Та-й до свого Куриня та-й не приймили;
 Друга недоля, би ясні мечи порубали
 Трета недоля, щоб тя кулї пострїляли! —
 Як приїхаў Коновченько до обозу —
 Там з ним ся всї Пани зачели витати,
 Їго пани дуже собї полюбили,
 И до Куриня свого їго приймили. —
 З самим Царом сїї снїдати, обїдати. —
 Їго пани непускают-а він ся наперає:
 Ой, пани мої, пани вельможні! —
 Піду я на герц с Козаками погуляти,
 Щоби отцевську славу не ўтирати!
 Їй! Коновченьку не-йди на герц с Козаками,
 Бо як зобачиш с Турків кров, то на кони
 зімлїш,

То на кони зімлѣш и до дому не приїдеш. —

Ой, таки я пійду с Козаками погуляти,
Щоби отцевську славу не ўтирати! —

Ой рано, ранесенько и коника сїдлає,
И коника сїдлає, и на Бога не згадає,
И на Бога незгадає и на війну ся наперає.

Ой виїхаў с Козаками — и Козаки ся розсту-
пають —

И Козаки ся розступають, и єму Віг допомагає,
Єму Віг допомагає, а він Турків рубає. —

Ой у вечір приїздит він до домоньку: —

Ой, чи бѣ ти вечереньку? Єго Царь ся питає.

Ой наш Цару, я то тепер рицирства дістаў,
Бо я всѣм перед вѣў, жадного ся не стра-
хаў! —

Ой рано, ранесенько и горбўки ся напиває,

И їсти ся dopravує, и на війну ся зберає —

Ой, сину Коновченьку треба ся вперед вмити,

И Богу ся помолити, вітак на війну ити. —

Ей, наш Цару! коли я ся вчера Богу не молиў,

И лица-м не миў — а я тільки Турків порубаў

Ей сину Бвасю! треба ся сину передумити,

И Богу ся помолити и горбўки ся ненапи-

вати; —

Бо ти горбўки ся напьєшь, сон головку по-

хилит,

И зобачут тя Турки — то вони тя пору-

бають. —

Ей, наш Цару! я їх ся не страхаю,

Най ся они мене страхають, як я вийду на
 герц погуляти. —
 Гей! поѣхаў на війноньку — сон головку
 похилає —
 Коникови ся по гривѣ постеляє. —
 Ей! взрѣли немовільне Турки, прибѣгли,
 его порубали. —
 Слава тобѣ Боже! що ми его дістали,
 Тото він нас много людей збавиў! —
 А він тогди собѣ припімнуў:
 Тото мене моїй мати слова споткали,
 Гей, гей милий Боже! тото я їй не слухаў! —
 Та не кажѣт моїй мамѣ, щоя так марне
 загинуў
 Але кажѣт моїй мамѣ, що три барвѣ на
 рік бере, одна
 На веснѣ зеленую, в осени чорненькую, а
 в зимѣ бѣленькую.
 Ой йдуть Козаки з війни — вийшла стара
 мати.
 Свого сина виглядати,
 Ей почела-ся питати:
 Всѣ пани з війни їдуть,
 Мого сина тільки коника ведуть? —
 Вона тому не звѣрила —
 Ой! вийшла вона на могилу,
 Подивит-ся у долину,
 Всѣ пани з війни їдуть,
 Ей сина барву несут. —
 Вона тому не вѣрила

Ище ся запитала: —
 Чи далеко мій син иде? —
 То він дуже ба-й заслабаў,
 Що він свого коня не вѣў,
 Що він свою барву не пѣс? —
 Ой, вийшла вона на могилу,
 Подивит-ся у долину,
 Всѣ пани з війни вѣдуть,
 Ей сина голов несуть,
 Та-й ей показали: —
 Ой, вдово Коновчихо
 Нема твого сина Бвася!
 Турки его порубали,
 И на смерть пострѣляли! —

5.

Гонят мамко на сторожу,
 Під чорний лѣс на могилу,
 Видит ми ся моя мамко,
 Що вѣдаў я там загину? —
 Відперай-ся мій синопьку
 Що тя болит головонька. —

Гонят мамко на сторожу,
 Під Чорний лѣс на могилу,
 Видит ми ся моя мамко,
 Що либонь я там загину? —
 Відперай-ся мій синопьку
 Що коника та-й не маєшь. —

Коня дали осѣдлали,
 На сторожу виправили...
 Їду милу, їду другу,
 Їду нічку, одну, другу —
 Мій коничок ослабає,
 Сон головку похиляє.

Я присилиў кониченька
 Во дубонька зеленого,
 Сам приклониў головоньку
 На маленьку годиноньку —
 Ой я заснуў моя мамко!

Ой прибігли Татароньки,
 Аркан втяли — коня взяли,
 Дівцѣ бранцѣ даровали.
 Ой, устаю ранесенько,
 Нема-ж мого ворон коня! —

* * *

Ой вийду я на могилу,
 Подивлю-ся у долину:
 Їдут Ляхи на три шляхи,
 А Козаки на чотири,
 Щоб їм конѣ припочили,
 А Татари на всьо поле; —
 Меже ними дівка бранка
 Сидит собѣ на конику,
 На вдовиним бо-ї синонька,

Русу косу розчесує,
 Дрібне листє пописує,
 Там у воду пометує:
 Плинь-же, плинь-же дрібне листє,
 До мого тата в гостѣ,
 Нехай тато не сумує,
 Най ми посаг не готує;
 Ой вже-ж бо я посаг мала
 Під явором зелененьким,
 Тай с Турчином молоденьким,
 Ис Турчином Арабином,
 Та-й з нещирим Татариним.

* * *

Ой вийду я на могилу,
 Подивлю-ся у долину:
 Долів, долів, долинами
 Їдуть Турки с Татарами,
 Межи ними віз кований,
 А в тім возѣ Михай лежить
 Порубаний, постріляний...
 Каплє кровця у кирицю,
 З кириченьки рѣчка тече,
 А над рѣчкоу ворон краче —
 Михеєва мати плаче; —
 Не плач мати, не журися!
 Не дуже мя порубано,
 Не дуже мя постріляно,
 Головонька на четверо

А серденько на шестеро,
 А рученьки на штученьки
 А ніжечки на гешечки,
 Бїле тїло-як мак мїло! — —

Ой Морозе! Морозине, преславний Козаче,
 Гей, за тобою цїла Литва й Україна плаче;
 Не так тая Україна як тое гердо-війско. —
 Гей, плаче, плаче Морозина йдучи рано на
 мїсто.

Над-їхали Козаченьки, запитали-ся єї:
 Чого плачешь Морозино, йдучи рано на
 мїсто?

Ой, не плач Морозино, ой, не плач не
 жури-ся,

Гей сїдай з нами Козаками меду, вина на-
 пеш-ся.

Чогось менї, мої братя, мед, вино не
 пет-ся!

Гей, за царськими воротами Гердовійско з
 Шведом бет-ся.

А з за гори високої гердовійско виступає —
 Гей, наперед Морозин сивим конем вигра-
 ває. —

Ой, під гору камїнню покопані шанцї;

Ой запали Морозина, та в недѣленьку в
ранцѣ. —

Ой, запали Морозина, назад руки звязали,
Гей! назад руки звязали-до судара віддали. —
Посадили Морозина на тисові стільцѣ,
Гей, зняли, зняли з Морозина с чересом чер-
вѣнцѣ.

Посадили Морозина та на жоўтім пѣсочку,
Гей! зняли, зняли з Морозина шоўковую
сорочку!

Посадили Морозина на високій могилѣ.
Гей! поглядай-ся Морозине по всѣй своїй
Україні! —

Україна! — — милий Боже, як тее Гер-
довійско!

Прощай-же ми стара нене и ти любая прічко!

7.

Ой поѣхаў Бвасенько
Сѣм лѣт на війну,
Ой відѣхаў Ганзуненьку
На матѣнку рідну. —
Казаў єѣ годувати
Пшеничним хлѣбом;
А вона ѣ годувала
Лютим ящуром. —
Казаў єѣ напувати
Солодким медом;

А вона ї напувала
 Гірьким полином. —
 Казаў єѣ стелитицьки
 Бїлі перини;
 А вона єѣ стелила
 Колющі тернини. —
 А з вечера Ганзуненька
 Цїну помила,
 А в піїночи Ганзуненька
 Сина повила,
 На розсвїтї Ганзуненька
 Духи спустила,
 До обїду Ганзуненьцї
 Тай зазвонили,
 До полудня Ганзуненьцї
 Трунву зробили,
 До вечера Ганзуненьку
 В яму зложили. — —
 Ой приїхаў Бвасенько
 Сїм лїт из війни,
 Ой запукаў ой застукаў
 У новї ворота:
 Вийди, вийди Ганзуненько
 Сама молода!
 Ой не вийшла Ганзуненька
 Ино єго свїсть,
 Уповїла Бвасєви
 Недобрую вїсть. —
 Не їхаў вже Бвасенько
 На матусин двір,

Ой поѣхаў Бвасенько
 На Ганусин гріб.
 Ой поставиў кониченька
 Та у головоньках
 А шабельку ясененькую
 Та у ноженьках
 А сам припаў молоденькій
 Просто серденька:
 Промовь, промовь, Ганусенько
 Хоть єдине слівце!
 Чи кажеш ми женитоньки?
 Чи кажеш ми тужитоньки?
 Гей! гей, Ганусю моя!
 Не кажу ти женитоньки,
 Не кажу ти тужитоньки
 Гей, гей Бвасеньку мій!
 Возьми собѣ жоўтог' пѣсочку,
 Посѣй го в моѣм зѣльничку,
 Гей, гей Бвасеньку мій!
 Як той пѣсочок буде сходити,
 Тодѣ ся будеш Бвасю женити,
 Гей! гей Бвасеньку мій! —

8.

Брат из сестрою по риночку ходит,
 По риночку ходит, до сестри говорит:
 Сестро-ж моя! пора тобѣ за-муж. —

Не дай мене брате за селянина,
 Видай мене брате за мѣщанина;
 Бо у мѣщанина щаслива година,
 Бо у мѣщанина нова деревня,
 Новая деревня, великая сеймня,
 По новій деревнѣ люблю похочати,
 Звеликою сеймнею люблю розмовляти....
 Задуднѣла земля на новім помостѣ —
 Приѣзжає брат до сестри в гостѣ:
 Помагай-біг сестро! чи дуже здорова? —
 Не питай-ся брате, чи дуже здорова,
 Запитай-ся брате, яка моя доля? —
 Нагайка друтянка з плечий не звѣсала
 Шоўкова хусточка від слозів зітлѣла,
 Тѣлож мое бѣленькое кривлю обкипѣло. —
 Ото тобѣ сестро новая деревня,
 Новая деревня великая сеймня;
 По новій деревни любиш похочати,
 З великою сеймнею любиш розмовляти. —

9.

Ой в зеленім городочку
 Два явороньки гнут-ся;
 На дѣвонцѣ молоденькій
 Два ледѣники бють-ся. —
 Вдовин син говорить гарно:
 Та ўже погодѣмо!

Не так то ми побратиме,
 Тот побоец стріймо,
 Ено вийдѣмо собѣ
 На долину рівну
 Та один одному
 Право в серденько мѣрмо. —
 Попович стрѣлиў —
 Долину перемѣриў,
 Вдовин син стрѣлиў
 Право в серденько вцѣлиў:
 Ой, тотож тобѣ побратиме
 Молодая дѣвка,
 В твоѣм серци срѣбная стрѣлка!
 Возьми ти собѣ молодую дѣвку,
 Та вийми з серця срѣбную стрѣлку. —
 Тяжко каменеві верх води плисти,
 Ще тяжче з серця стрѣлку винимати. —
 Вдовиному сину на вѣсѣлю скачут,
 А поповичеві у головках плачут;
 Вдовиного сина та до шлюбу ведут,
 А поповича під мораву везут;
 Вдовин син буде та на свѣтѣ жити,
 А поповичь під моравою гнити. —

10.

Ой, цѣлий день Кременюшка анѣ бѣ, анѣ
 пиў,
 Ой, цѣлий день Кременюшка у тузѣходиў,

Ой, свої неньки, мамки по за столи сядиу,
 Ой, а свої сукні дороги в скрині ховау,
 Ой, а свої вина, пива позачувау,
 Ой, а свої ворон коні та на стайні ставиу.
 Ой, поїхау Кременюшка та за три війні,
 Ой, а его неньки, мамки зависливі були,
 Ой, писали дрібні листи до него слали:
 Ой, вже-ж твої неньки, мамки порозганяні,
 Ой, вже-ж твої сукні дороги посхоцувані,
 Ой, вже-ж твої вина, пива повитачувані,
 Ой, вже-ж твої ворон коні та позбїжцувані,
 Ой, приїхау Кременюшка ой из трьох
 війнів,

Ой запукау, та застукау у нові ворота:
 Вийди, вийди, Катерино сама молода!
 Вийшла, вийшла Катерина відчиняти ворота,
 А він єсть стяу головоньку из плеча...
 Ой, прийшоу-же Кременюшка до нової
 стаєнки,

Ой, вже-ж его ворон коні позастоювані,
 Ой, пішоу-же Кременюшка до своєї пив-
 ниці
 Ой, вже-ж его вина, пива позацвѣтовані,
 Ой, пішоу-же Кременюшка ой до своєї
 скрині

Ой, вже-ж бо его сукні дороги та позле-
 жовані,
 Ой, пішоу-же Кременюшка до нової свѣ-
 тлиці,

Ой, вже-ж его неньки, мамки позасицувані —

А старая его мати на крѣселку сидит,
 Маленькое воробятко на руках держит:
 Теперь-же я моя мати, щоб Бога ся не бояу,
 Теперь-би я тобѣ мати до порога главу
 ставлю. *)

Коли Турки войовали,
 Бѣлу челядь заборали,
 И в нашоѣ попадоньки
 Взяли они три дѣвоньки.
 Едну взяли по пре-конѣ,
 По пре-конѣ на ременѣ,
 Другу взяли по пре-возѣ,
 По пре-возѣ на мотузѣ,
 Третю взяли в чорні мажѣ. —
 Що ю взяли по пре-конѣ,
 По пре-конѣ на ременѣ,
 Тота плаче: Ой Боже-ж мій!
 Косо моя жоушенькая!
 Не мати тя росчѣсуе,
 Візник бичем розтрѣпуе!
 Що ю взяли по пре-возѣ,
 По пре-возѣ на мотузѣ,

*) Примѣръ: Пѣсни Малороссійскія изд. Максимовичем кн. I. „Злая мать.“

Тота плаче тота кричит:
 Ой Боже-ж мій! ніжки мої!
 Ніжки мої б'їленькії!
 Не мати вас умиває,
 П'єсок пальцї роз-їдає,
 Кровця пуки заливає!
 Що ю взяли в чорні мажї,
 Тота плаче, тота кричит:
 Ой, Боже-ж мій, очка мої!
 Очка мої чорненькії,
 Тільки ор сук проходили,
 А б'їлий св'їт невид'їли!

12.

А в нед'їлоньку рано стала нам ся новина;
 Підмовила Ганзуненька богацького сина:
 Покинь-же ти богатство а я покину д'їти,
 Ой ход'їмо ми на Украйноньку мешканень-
 ка гляд'їти!...

Ой пійшоў Ївась, пійшоў с плугом поле
 орати

Взяла-ся его Ганзуненька из дому виберати.
 Ой оре Ївась, оре сивими волами —
 Не видати Ганзуненьки ис чорними бровами,
 Ой, оре Ївась, оре, та-й стаў спочивати —
 Ой, десь моеї Ганзуненьки из дому не ви-
 дати! —

Ой, сѣў Бвась на ксня, ой поѣхаў до дому:
 Аиѣ палено, аиѣ варено, бо лебонь нема
 кому?

Прийшоў Бвась до хати, взяў-ся дѣтий пи-
 тати:

Ой, дѣти-ж моѣ дрібнесенькі! де ся вам
 дѣла мати? —

Ой пійшла наша мати а в чай по корови,
 А нам тільки йно повѣла: будьте дѣти
 здорові! —

Ой пійшлаж наша мати авгай по теляти,
 А нам тільки йно вповѣла: ой не ваша, —
 дѣти, мати!

Ой, бодай тиѣ лози, та спалили морози!

Ой, бодай тебе, ой Ганзуненько побили
 моѣ сльози!

Ой взяў Бвась дитину - та поглянуў в ква-
 тире,

Верни-ся, верни Ганзуню сердце та ўважай
 на дитину! —

13.

Вийду я, вийду в садок вишкевий, стану
 си задумаю,

Виломлю си з рожѣ квітку пуцу по ду-
 шу,

Ой, плини, плини рожева квітка по тім
 тихим дунаю,

Ой; плини, плини рожова квѣтко де я братенька маю! —

Ой плила, плила из рожѣ квѣтка, и стала спочивати,

Вийшоу брат з хати, вийшоу брат з хати зимноу води брати:

Ой ци-ж ти сестро, ци-ж ти небого сѣмлѣт хоровала,

Що з рожѣ квѣтка, що з рожѣ квѣтка — в тім дунаю зівяла? —

Не хоровалам я мій братеньку ані дня, ні годинки,

Тільком сѣ в пала в катівскі руки негідному сину.

Чом-сь не прийшоу ані приїхау як я лист писала,

Ци-сь коня не мау ци-сь дороги не знау, ци мати не казала? —

Ой, коня-ж я мау и дорогу знау, и мати ми казала,

Молодша сестра, бодай не зросла! з сѣдлом коня сховала. —

14.

Ой, єв поли два дуби

Схилили-ся до купи,

Межи тими дубами

Там вербонька стояла,
 Під вербою свѣтлонька,
 В тій свѣтлонцѣ дѣвонька
 По свѣтлонцѣ ходила,
 Косу росу чесала,
 Косу росу чесала
 На молодцѣ моргала. —
 А ви хлопцѣ молодцѣ
 Скажѣть моѣй дѣвоньцѣ,
 Най она мя не любить,
 Най собѣ лѣт не губит,
 Я є хлопець войсковий,
 Брати-м ѣ не готовий. —
 Як дѣвчина то вчула,
 До городця скочила,
 Накопала корѣня
 С під бѣлого камѣня,
 Мочила го в молоцѣ,
 Чаровала молодцѣ.
 Стала корѣнь варити,
 Взяў-ся милий журити.
 Ой ще корѣнь не вкипѣў,
 А вже милий прилетѣў. —
 Що-ж тя милий принесло,
 Ой ци човен, ци весло? —
 Принесла тя дѣвчина,
 Шо з чорними очима. —
 Якже милий то буде,
 Хто-ж тя до дом поведе? —

Заведе мя дівчина
Шо с чорними очима. —

15.

Ой, там при долині, ой, там при потоці
 Пють мед горіжку Козаки молодці;
 Межи ними Гетьман склониў головоньку,
 Склониў головоньку коню на гривоньку: —
 Братя-ж мої, братя! чого-сь ми тяженько!
 Чого-сь ми тяженько на моє серденько!
 Либонь-бо я забиў свого близенького,
 Свого близенького брата рідненького.
 Не дивуйте братя, що я брата забиў;
 За димом не видно, застрѣльбоў невчує. —
 Витачайте, братя! вози кованіє,
 Виводіте брата, коніє вороніє,
 Запрягайте в шліє шліє ремінніє;
 Вивеземо брата межи три дорозі,
 Межи три дорозі на биті гостинці,
 Викоплемо єму глибоку долину,
 Висиплемо на нїм високу могилу,
 Посадимо на нїм троякое зїля:
 Першое зїленько пахнючий васильок,
 Другое зїленько крещачий барвїнок,
 Третєє зїленько рутка дрібнесенька. —
 Будут дівки прихоцати тєє зїля рвати,
 Будут мого брата, брата споминати:

Ой, не той-то тут лежить, що панщину
робит,
Ино той тут лежить, що у війську служить! —

16.

Ой, в садочку зеленім зазуля ковала,
По під садочок здавна стежочка бувала;
Ой, зайшла-же туди пишна молодиця,
Тоненька, висока, рум'яного лица;
Ой пішла-ж она горою, не долиною,
Та найшла она роженьку из калиною,
Узяла она тую калиноньку їсти,
Заносят-же єї від матїночки вїсти;
Узяла она та роженьку пригинати,
Взялиж-бо єю дрібні сльози обмивати.
Ой вилетїли двї пташки з густого гїля,
Винесли-си они по двї квїточки зїля.
Ой, квїти-ж мої, квїти мої, квїти!
Де-же я вас маю перед соненьком дїти? —
Ой, поклади нас в свїтлоньцї та на по-
лицї,
Та підливай їх медом и пивом в скляницї. —
Нїж малаби я ним зїленько підливати,
Воїлаби я ним маменьку на повати;
Бо тее зїля зів'яне а ще краще бїде,
Матїнонька умре, а ўже друга не буде,

Хоть она буде, то ўже буде студененька,
Не пристане она до моего серденька! —

17.

Уже Бвасенькови в намастиреньку звонят,
Ой уже и на нас сусѣди говорят.
Встала поповичка в печи затопила,
Свого синонька Андруса не будила. —
Прийшла поповичка Андруса будити,
Не могла через кровцю переступити.
Скоро поповичка на ту кров ступила,
Зараз она и на порозѣ умлѣла. —
Ой, взяли слуги за попоньком кликати:
Ой, иди попоньку поповичку підняти! —
Не йшоў попонько поповичку підняти,
Но сѣў на коника Теклѣ здоганяти.
Догонили Теклю на тисовім мостѣ:
Вертай, вертай Теклю до свекрохи в гостѣ!
Переплила Текля як бѣлое гуся; —
Десь подѣла Теклю попового Андруса?
Перевели Теклю без Пожарске поле, —
Теклина матенька йдучи у млѣває,
Теклині слѣдоньки кровця заливає.
А Теклин батенько у намастирь входит,
Пана Забійського на таляри просят:
Рач пане Забійській сто талярів взяти,
Тільки ми не руч Теклѣ головки стяти. —

Я не рачу сто Талярів взяти,
 Я не ручу Теклѣ головки стати,
 Тільки ручу Теклю живцем закопати.
 Привели Теклю над Андрусеву ямку:
 Я Андруся не любила з Андрусем не ляжу.
 Привели Теклю над Бвасеву ямку:
 Я Бвася полюбила, и з Бвасем ляжу.

18.

Ой, вилетѣў сокіл та з лѣса на поле,
 Ой, сѣў собѣ сокіл на високій горѣ,
 А з гори політѣў на високу сосну,
 Вѣтер повѣває, сосна ся хилєє:
 Не хилєй-ся сосно бо-й так менѣ тоскно!
 Ой вдарила стрѣлка з високого неба,
 Кого-ж она ўбила? — Вдовиного сина! —
 Не-ма кому дати до материнки знати,
 Щоби прийшла мати сина поховати. —
 Ой, надлетѣли три зазуленьки,
 Всѣ три прозивеньки, та всѣ три смутненькі.
 Ой одна упала по кінець головки —
 А друга упала по кінець ніжочок —
 А трета упала по кінець серденька —
 По кінець головки-то мати старенька,
 По кінець ніжочок — сестричка рідненька,
 По кінець серденька-то его миленька.
 Де материнка плаче, кровавая рѣчка,

Де плаче сестричка, слѣзная киричка,
 Де плаче миленька, сухая стеженька.
 Бо матенька плаче, від року до року,
 А сестричка плаче, лиш си нагадає
 А миленька плаче, иншу гадку має,
 Иншу гадку має, о иншім гадає, —

19.

Насунула хмара с Підгіря,
 Надлетѣ сокіл с Поділя,
 Козак ся питаѣ сокола:
 Чи не буваѣ ти в далекім краю?
 Чи не чуваѣ ти о якій новинѣ?
 Чи не тужит дѣвчина по менѣ? —
 Ой тужит, тужит, на ліжку лежит,
 Правоѣ ся ручкоѣ за серце держит. —
 Прилетѣ сокіл, та-й промовляє:
 Радуй-ся дѣвчино, гість до тебе йде!
 А дѣвчина ся урадовала,
 Своѣй челядоньцѣ свѣтелце дала:
 Свѣти челядонько як в день так в ночи,
 Най я ся надивлю милому в очи,
 Ой, чи не змарнѣ з Уманя вдуци...
 Ой, змарнѣ-єм, змарнѣ, дѣвчино змарнѣ,
 То все через тебе щом тя невидѣ! —

20.

Ой дуброво, дубровонько!

Та доброго пана маєшь,

Що ся в однім року

Трома барви придѣваєшь; —

Одна барва зелененька,

Всему свѣту миленька.

Друга барва жоўтенька,

Всему свѣту сумненька.

Третя барва бѣленька,

Всему свѣту студененька.

ЛЕЛѢЯЛЬНА ПЬСОНЬКА.

Ой, ходит Сон

Коло вікон,

А Дрѣмота

Коло плота;

Питає-ся

Сон Дрѣмоти:

Де будемо

Ночувати? —

Де хатонька

Тепленькая,

Де дитинонька

Маленькая. —